

En fråga från en lärare:

”Hur ska vi få våra elever att kunna redogöra för teoretisk kunskap? Hur ska jag få dem att förstå kursböckerna? De ska kunna ta till sig den teoretiska kunskapen från dag 1 – hur gör vi då?”

Här är uppgifter som kan hjälpa er att läsa styrdokumentet med glasögon som visar elevernas resurser och behov:

- Titta på punkterna i **syftesbeskrivningen**. Vissa erfarenheter och kunskaper kan flera av era vuxna elever redan ha (även om de kanske inte satt svenska ord på dem). Kryssa för de punkter där du tror att en del av dina elever har en sådan förförståelse.
- Vilka punkter i **syftesbeskrivningen** kan eleven inte lära sig genom att läsa texter eller lyssna på genomgångar? Alltså, vad behöver eleven träna på, kanske upprepade gånger, i så autentiska yrkessituationer som möjligt (t ex dialog, rollspel eller moment på VFL/praktik)?

Rekommendationen enligt Cummins modell är att inleda med sådana undervisningsmoment, eftersom de ofta förklarar sammanhanget tydligare för andraspråkselever än texter/genomgångar gör. Kan ni dokumentera de här undervisningsmomenten som underlag för språkträning och stöttning i förståelsen av texter/genomgångar?

- Vilka **kunskapskrav** lämpar sig inte för traditionell skriftlig bedömning? Alltså, vilka av kraven gör att ni behöver rigga en bedömning i en mer autentisk yrkessituation eller genom case?
- Vilka konkreta språkfärdigheter nämns i **kunskapskraven** som eleven behöver behärska för att visa att de besitter kunskaperna och förmågorna? Ringa in de språksituationer/genrer som nämns och som ni alltså behöver erbjuda eleven träning i och exempel på.

Tänk på att läromedel nästan alltid är kommersiella produkter med varierande koppling till styrdokumentet. Läromedel är begränsade när det gäller individanpassning, språkstöttning och undervisning i *förmågor*. Det är läraren som har ansvar för undervisningens innehåll och för att rigga situationer som leder till inläring och bedömning av elevens kunskaper och förmågor – inte läromedelsförfattaren!

Exempel: Vård och omsorgsprogrammet, ämne Människan, kurs Etik och livsåskådning

Ämnets syfte:

Undervisningen i ämnet människan ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om människan och hennes livslopp utifrån sociala, kulturella och existentiella aspekter vid hälsa, ohälsa och funktionsnedsättning. Den ska bidra till att eleverna utvecklar förmåga att möta, kommunicera och samarbeta med människor i olika situationer. Med etiken som utgångspunkt ska sådana frågor om människovärde och människosyn som kan knytas till yrkesområdet behandlas i undervisningen.

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper för att kunna arbeta med patienter och brukare från olika kulturer såväl i Sverige som i andra länder.

Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla förmåga att söka, kritiskt granska, värdera och använda information från olika källor.

Undervisningen i ämnet människan ska ge eleverna förutsättningar att utveckla:

- Kunskaper om olika kulturer och livsåskådningar samt om hur människor påverkas av sin kultur.
- Kunskaper om den betydelse normer, värderingar och ideal har inom vård och omsorg.
- Kunskaper om etiska begrepp och riktlinjer samt om värdekonflikter inom verksamhetsområdet.
- Förmåga att uppfatta, tolka och värdera etiska och existentiella frågor.
- Förmåga att kommunicera med och bemöta människor i olika sociala och kulturella sammanhang.

Centralt innehåll:

- Olika kulturer, deras uttryckssätt och kulturmönster samt kulturens betydelse för människors värderingar.
- Religiösa och icke-religiösa livsåskådningars människosyn.
- Kulturers och livsåskådningars påverkan på hälsa, ohälsa, funktionsnedsättning, livskvalitet, behandling, vård och omsorg samt liv och död.
- Normer, värderingar och ideal inom vård och omsorg.
- Etiska begrepp och riktlinjer som är centrala för vård- och omsorgsarbete samt värdekonflikter inom verksamhetsområdet, till exempel patienters och brukares rätt till självbestämmande i relation till personalens behov av en god arbetsmiljö och rätten till en värdig död.
- Hur sociala skillnader och generationsskillnader samt genusaspekter som rör till exempel rättvisa, sexualitet, normer och avvikelser, påverkar kommunikation med och bemötande av patienter och brukare.
- Det egna förhållningssättet och den egna rollen i mötet med patienter och brukare.

Kunskapskrav för betyget E

Eleven beskriver översiktligt några olika kulturmönster och diskuterar översiktligt hur människor påverkas av sin kultur. Dessutom beskriver eleven översiktligt några olika livsåskådningars syn på människan samt på hälsa, ohälsa, funktionsnedsättning, livskvalitet, behandling, vård och omsorg samt liv och död.

Eleven redogör översiktligt för den betydelse normer, värderingar och ideal har inom vård och omsorg. I redogörelsen använder eleven med viss säkerhet centrala etiska begrepp. Dessutom diskuterar eleven översiktligt etiska riktlinjer och värdekonflikter inom verksamhetsområdet. I diskussionen värderar eleven med enkla omdömen olika ställningstaganden i etiska och existentiella frågor.

Eleven kommunicerar med och bemöter människor i olika sociala och kulturella sammanhang. Detta gör eleven i samråd med handledare. Dessutom värderar eleven med enkla omdömen det egna förhållningssättet i mötet med patienter och brukare. När eleven samråder med handledare bedömer hon eller han med viss säkerhet den egna förmågan och situationens krav.